

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ  
КОМУНІКАЦІЙ

*Кафедра журналістики та філології*

**ДОБІРКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ:  
ЗАМАЛЬОВКА**

**A selection of journalistic materials: the journalistic sketch**

Кваліфікаційна робота  
освітнього ступеня «бакалавр»  
студентки спеціальності «Журналістика»  
освітньої програми «Журналістика»,  
групи ЖТ-61  
**Литвиненко Діани Ельвінівни**

Науковий керівник:  
**Воропай Світлана Валеріївна,**  
доцент, кандидат філологічних наук

Суми 2020

Литвиненко, Д. Е. Добірка журналістських матеріалів: замальовка [Текст] : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр»; спец.: 061 – журналістика / Д. Е. Литвиненко; наук. керівник С. В. Воропай. – Суми : СумДУ, 2020. – 34 с.

У роботі представлено інформаційний продукт в художньо-публіцистичному стилі, а саме замальовку. Добірку створено на основі власних спостережень, та зібраних і опрацьованих авторкою матеріалів. Проаналізовано та розкрито особливості публікації замальовок в українських ЗМІ.

Ключові слова: художньо-публіцистичний стиль, замальовка, журналістські матеріали, публіцистика.

## ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА .....	4
Вступ .....	4
1. Обґрунтування інформаційного продукту .....	6
2. Специфікація продукту .....	13
2.1. Структура та технічні характеристики .....	13
2.2. Зображення .....	14
2.3. Авторський задум .....	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....	17
II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ .....	19
1. Трамвай .....	19
2. Пуговка .....	21
3. Мати .....	23
4. Ще одне вісімнадцятиріччя .....	25
5. Таксист Серьожа .....	27
6. Мирне небо .....	29
7. Музей дяді Вови .....	31
ВИСНОВКИ .....	33

# І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

## Вступ

Кожен журналістський матеріал представлений у певному жанрі. У сучасній журналістиці жанр визначається як відносно стійка і змістовна організація тексту, яка зумовлена особливим відображенням реальності й характером ставленням творця до неї.

Сьогодні в Україні значна увага приділяється інформаційним та аналітичним різновидам журналістики. Читачі здебільшого хочуть отримувати сухі факти або аналітику. Та, незважаючи на це, не втрачають своєї актуальності й художньо-публіцистичні жанри. До одних із таких жанрів художньої публіцистики належить замальовка. Стислість, деталізованість, емоційність, образність, погляд на проблему, ситуацію крізь призму авторського сприйняття – ось ті іманентні риси жанру, які не дають читачеві пройти повз нього, змушують зупинитися, задуматися над певними проблемами та ситуаціями. Тож замальовка є актуальним, затребуваним жанром.

**Актуальність роботи** визначається недостатньою увагою до замальовок у ЗМІ на сьогоднішній день. Цей жанр рідко з'являється на шпальтах щоденних газет – на перше місце вийшли інформаційні жанри.

**Мета роботи** полягає у створенні добірки авторських замальовок у різних типів.

Реалізація поставленої мети вимагає виконати такі **завдання**:

- опрацювати наукову літературу з теми кваліфікаційної роботи;
- проаналізувати та розкрити особливості написання замальовок у виданнях «Всі Суми Панорама Медіа», «Ваш Шанс», «Українська правда» та «Газета по-українськи»;
- створити добірку власних журналістських матеріалів.

**Практичне значення роботи:** творчий доробок може бути використаний під час викладання дисципліни «Художньо-публіцистичні жанри».

Робота складається з двох розділів. У першому розділі розглянуто замальовку як жанр, подано типологію замальовки, її основні жанрові ознаки. Також подано обґрунтування інформаційного продукту на основі аналізу інформаційного ринку. У другому розділі представлено власне творчий доробок – сім авторських замальовок у різних типах. Загальний обсяг роботи 34 сторінки.

## 1. Обґрунтування інформаційного продукту

Одним із найпопулярніших художньо-публіцистичних жанрів є замальовка. Наведемо декілька визначень замальовки із наукової літератури.

Замальовка – найбільш компактний жанр художньої публіцистики, у якому висловлені враження автора від події, поєднані інформаційність і образність, ескіз з натури. Вона розповідає про незначну одиничну подію, наділяючи її визначною семантикою, підносячи (звичайно ж, суб'єктивно) її значення [13, 382].

Замальовка – жанр аналітичної чи художньої журналістики, в якому образність має перевагу над інформаційністю, в замальовці немає чіткого подієвого приводу [12, 43].

В. Здоровега відносить замальовку до художньо-зображальних нарисів [7, 248]. Інші ж автори вважають її самостійним художньо-публіцистичним жанром, тісно пов'язаним із нарисом.

Л. Григор'єва характеризує замальовку як стисле відображення якогось моменту. Замальовка фіксує те, що сталося в певному місці в конкретний момент. Авторка підкреслює, що зазвичай цей твір оперативний, а достовірність описаного в ньому підкреслюється свідченням автора. Від нарису портретну замальовку відрізняє не таке глибоке розкриття характеру героя. Проте автору вдається створити образ тієї чи іншої людини. Завдяки своїй стислості й ємності замальовки стають все поширенішими в сучасних газетних виданнях, витісняючи з колишніх позицій нарис, який перемістився в журнали [5].

В. Ворошилов розглядає замальовку як оперативний газетний жанр і як різновид нарису – етюд, ескіз з натури. Підкреслює, що автор замальовки не вдається до узагальнення, не використовує повною мірою типізацію, зображає в нарисовій формі якесь одне явище, подію. На його думку, замальовки можуть бути сюжетними й безсюжетними [3, 70].

Також існує думка Н. Кенжегулової, яка основною відмінністю замальовки від нарису вважає відсутність сюжету й проблеми. Вона розглядає замальовку як ланцюг картин, асоціацій і виділяє такі види замальовок: пейзажну; асоціативну – побудовану на асоціаціях; портретну – портрет людини або місцевості, явища [8].

І. Михайлин підкреслює поєднання у цьому найкомпактнішому жанрі художньої публіцистики інформаційності й художності, образності [13, 213].

Після аналізу наданих вище визначень поняття «замальовка», можна підсумувати, що замальовка – один з художніх жанрів журналістики, який відрізняється образністю. Такого роду журналістські матеріали не володіють глибиною, завершеністю і аналітичними роздумами, як і замальовки художників. Автор таких матеріалів повинен бути спостережливим, так як замальовка покликана відображати дійсність.

Замальовка, як жанр, є невеликою і короткою. Вона завжди трохи інтимна, тому її дуже легко і приємно читати.

Для замальовки характерним є звертання уваги на звуки, доторки, спогади, деталі, образність. Головне – не переказувати, а малювати; передавати живі емоції, які автор пережив сам. Замальовка має елементи репортажу (автор використовує нотатки, цитати або діалоги) та нарису (ескіз та етюд з натури).

Також, у замальовці автор може дозволити собі певну суб'єктивність суджень, використання особливих типів лідів, переважно образну мову з використанням метафор, метонімії, оксиморонів, синекдох та інших тропів, дещо розлогіші описи. Іноді автори використовують елементи хронікальних описів та елементи інтерв'ю. В цілому тропи сприяють образності, що дозволяє стверджувати про наявність ознак елементів публіцистичного стилю.

Основними рисами замальовки можна визначити:

- наявність ситуації, що викликає емоцію;
- яскравий акцент на найголовнішому в описуваному об'єкті або

герої;

– журналіст, крім об'єктивної оцінки навколишньої дійсності, виражає своє суб'єктивне ставлення, яке може проявлятися, наприклад, в стилі написаного тексту;

– незважаючи на те, що замальовка позбавлена глибини, потрібно дотримуватися логічної послідовності в описі;

– замальовка дає художній простір: можна використовувати різні засоби виразності. Це пояснюється тим, що автору матеріалу потрібен емоційний відгук читача.

Зазвичай визначають такі види замальовок, як: портретну, подієву, пейзажну та асоціативну [9, 249]. Останні два майже не використовуються. Найпопулярнішими є портретна та подієва. З цих двох типів і буде складатися авторський творчий доробок.

У сучасному медіа просторі можна також виділити такі підвиди замальовки, як конфліктна та безконфліктна. У безконфліктній автор не висвітлює проблему. Головною у матеріалі є певна ситуація, що здалася автору цікавою та викликає, зазвичай, позитивні емоції.

Основою конфліктної замальовки є проблема. Автор використовує різні художні прийоми, щоб залучити читача до неї, змусити задуматися та аналізувати.

Для дослідження популярності жанру «замальовка» необхідним є моніторинг інформаційного ринку. Щоб прослідкувати частоту публікації обраного жанру в сучасних друкованих та інтернет-виданнях, був здійснений аналіз чотирьох видань: «Ваш Шанс» (сумська суспільно-ділова газета, заснована у 1994 році), «Всі Суми Панорама Медіа» (сумський суспільно-політичний щотижневик, заснований у 1998 році), «Українська Правда» (українське інтернет-видання, засноване у 2000 році) та «Газета по-українськи» (друкована всеукраїнська суспільно-політична газета, заснована у



2005 році у м. Київ, до її складу входять також щотижневий журнал «Країна» та інформаційно-новинний інтернет-ресурс Gazeta.ua)

Таблиця 1.1 – Аналіз замальовок у виданні «Ваш Шанс» за 1 квартал 2020 року

Номери	Кількість матеріалів усього	Кількість замальовок	Назва	Автор
№1 від 8.01.2020	22	0	-	-
№2 від 15.01.2020	20	0	-	-
№3 від 22.01.2020	18	0	-	-
№4 від 29.01.2020	18	0	-	-
№5 від 05.02.2020	20	0	-	-
№6 від 12.02.2020	22	0	-	-
№7 від 19.02.2020	22	0	-	-
№8 від 26.02.2020	20	0	-	-
№9 від 04.03.2020	20	0	-	-
№10 від 11.03.2020	20	0	-	-
№11 від 18.03.2020	18	0	-	-
№12 від 25.03.2020	18	0	-	-
№13 від 01.04.2020	20	0	-	-
№14 від 08.04.2020	18	0	-	-
№15 від 15.04.2020	20	0	-	-
№16 від 22.04.2020	20	0	-	-

Таблиця 1.2 – Аналіз замальовок у виданні «Всі Суми Панорама Медіа» за 1 квартал 2020 року

Номери	Кількість матеріалів усього	Кількість замальовок	Назва	Автор
№1 від 8.01.2020	5	0	-	-
№2 від 15.01.2020	5	0	-	-
№3 від 22.01.2020	5	0	-	-
№4 від 29.01.2020	5	0	-	-
№5 від 05.02.2020	5	0	-	-
№6 від 12.02.2020	5	0	-	-
№7 від 19.02.2020	5	0	-	-
№8 від 26.02.2020	5	0	-	-
№9 від 04.03.2020	5	0	-	-
№10 від 11.03.2020	5	0	-	-
№11 від 18.03.2020	5	0	-	-

## Продовження таблиці 1.2

№12 від 25.03.2020	5	0	-	-
№13 від 01.04.2020	5	0	-	-
№14 від 08.04.2020	5	0	-	-
№15 від 15.04.2020	5	0	-	-
№16 від 22.04.2020	5	0	-	-

Таблиця 1.3 – Аналіз замальовок у виданні «Українська Правда» за 1 квартал 2020 року

Номери	Кількість матеріалів усього	Кількість замальовок	Назва	Автор
Січень 2020	140	0	-	-
Лютий 2020	140	0	-	-
Березень 2020	140	0	-	-
Квітень 2020	140	0	-	-

З таблиць 1.1, 1.2 та 1.3 ми можемо бачити, що замальовки у видання «Ваш Шанс», «Всі Суми Панорама Медіа» та «Українська Правда» не є популярними. За 4 місяці 2020 року жодної замальовки не було опубліковано, хоча вище зазначені видання мають власні онлайн платформи, де зазвичай і публікуються замальовки.

Повна відсутність замальовок може пояснюватися невідповідністю концепції видань, які віддають перевагу більш глибоким політичним, економічним та соціальним темам.

В цілому, на шпальтах української преси не дуже часто можна знайти замальовки. Але все ж таки існують видання, що не просто публікують матеріали у вище зазначеному жанрі, а й виділяють їм особливе місце. Яскравим прикладом можна вважати авторську колонку в київській «Газеті по-українськи». Редакція цієї газети має низку журналістів, що легко і доступно «замальовують» ситуації, що з ними відбулися. Зазвичай, автори висвітлюють актуальні теми та «живі» думки народу.

Нижче приведено таблицю з аналізом кількості замальовок у виданні «Газета по-українськи», що включає в себе також щотижневий журнал

«Країна» та інформаційно-новинний інтернет-ресурс Gazeta.ua, на якому частіше всього і публікуються замальовки.

Таблиця 1.4 – Аналіз замальовок у виданні «Газета по-українськи» за 1 квартал 2020 року

Номери	Кількість матеріалів усього	Кількість замальовок	Назва	Автор
Газета по-українськи				
Січень 2020	256	10	Має бути справедливість	Сергій Чирков
			Зелені шмарклі	Юрій Стригун
			Шлях баби Дусі	Юрій Стригун
			Ми з граком	Віталій Жежера
			Продавати хорошим	Наталія Павленко
			Чітка позиція	Наталія Павленко
			Провела паралелі	Ольга Швед
			Червоне вино	Юрій Стригун
			Дорога назад	Віталій Жежера
			Сім'я важливіша	Сергій Дзех
Лютий 2020	256	9	Дідусик	Юрій Стригун
			Не можна економити	Ольга Швед
			Заслужила	Світлана Корженко
			Що ж ви, хлопці	Віталій Жежера
			Бог покарав	Ольга Швед
			Україна змінилася	Сергій Дзех
			Зелені помідори	Віталій Жежера
			Сон у руку	Юрій Стригун
			Пенсіонерам завжди раді	Ольга Швед
Березень 2020	256	11	Як пережити кризу	Анна Чирук
			Люди не змінюються	Ольга Швед
			Коли повернеться	Віталій Жежера
			Буде уроком	Наталія Павленко
			Зберігайте спокій	Ольга Швед
			Халява	Володимир Грисюк
			London is the Capital	Віталій Жежера
			Остання крапля	Юрій Стригун
			Не можу терпіти	Сергій Дзех

## Продовження таблиці 1.4

Квітень 2020	256	10	Книга для Іри	Юрій Стригун
			Заробітчани приїхали	Анна Чирук
			Блукаючі дзвінки	Віталій Жежера
			Легка форма	Юрій Стригун
			500 доларів за некролог	Анна Чирук
			Їй сподобалося б	Наталія Павленко
			Нас не візьмуть	Віталій Жежера
			Вовина тисяча	Анна Чирук
			Коронавірус допоміг	Сергій Дзех
			Батьושка вирішить	Ольга Швед
Камінь із написом на ідиш	Юрій Стригун			

Анна Чирук, Юрій Стригун, Наталія Павленко, Сергій Дзех, Віталій Жежера, Ольга Швед та інші виходять друком та на онлайн платформі. Їхні замальовки – це справжня можливість для читачів відчувати зображену словом живу картину. «Газета по-українськи» є одним із видань, що показує цінність такого жанру, як замальовка – дуже вдалого у своїй лаконічності, оперативності та доступності.

На сьогоднішній день жанр «замальовка» не представлений настільки широко, як раніше, тому що сучасні ЗМІ не звертають належної уваги на авторську журналістику. Тому, цей жанр більш представлений на авторських сторінках у соціальних мережах. Яскравим прикладом можна навести замальовки Павла Паштета Білянського, який активно публікує матеріали на своїй сторінці у Facebook.

Ситуація в цілому на шпальтах української преси, а саме непопулярність використання замальовки у друкованих та онлайн виданнях, підтверджує актуальність дипломної роботи.

## 2. Специфікація продукту

### 2.1. Структура та технічні характеристики

Творчий доробок складається із семи замальовок:

1. «Трамвай»;
2. «Пуговка»;
3. «Мати»;
4. «Ще одне вісімнадцятиріччя»;
5. «Таксист Серьожа»;
6. «Мирне небо»;
7. «Музей дяді Вови».

Авторський аркуш (або друкований) – міра обліку обсягу тексту в журнальному та поліграфічному видавництві. Один аркуш дорівнює 40000 друкарських знаків (букв, цифр, розділових знаків, включаючи й інтервали між ними).

Коли текст віршований, то 700 рядків становлять аркуш. Ілюстративний матеріал (малюнки, фотографії, креслення) вимірюється площею, яку він займає: 3000 кв. см. становлять один аркуш.

Інформаційний доробок містить:

1. «Трамвай»: 1 227 друкованих знаків – 0,03 авторського аркуша;
2. «Пуговка»: 1 787 друкованих знаків – 0,05 авторського аркуша;
3. «Мати»: 1 854 друкованих знаків – 0,05 авторського аркуша;
4. «Ще одне вісімнадцятиріччя»: 1 817 друкованих знаків – 0,05 авторського аркуша;
5. «Таксист Серьожа»: 2 313 друкованих знаків – 0,06 авторського аркуша;
6. «Мирне небо»: 2 107 друкованих знаків – 0,05 авторського аркуша;

7. «Музей дяді Вови»: 2 558 друкованих знаків – 0,06 авторського аркуша;

То ж всього творчий доробок складає 0,35 авторського аркуша.

## 2.2. Зображення

Під час написання творчого доробку були використані ілюстрації, розміщені поряд із текстом. Ілюстрації взяті з ресурсу: Google Images.

Зображення були використані до всіх матеріалів. Вони працюють на авторську ідею.

1. «Трамвай» – використано зображення жінки похилого віку, що їде у транспорті.

2. «Пуговка» – використано зображення маленької дівчини, що зустрічає світанок у потязі.

3. «Мати» – використано зображення молодої дівчини з дитячою коляскою, яка п’є пиво, що уособлює образ поганої матері.

4. «Ще одне вісімнадцятиріччя» – використано зображення «молодіжної» жінки похилого віку в стильному образі.

5. «Таксист Серьожа» – використано зображення типового таксисту біля авто.

6. «Мирне небо» – використано зображення втомленого та знесиленого бійця АТО.

7. «Музей дяді Вови» – використані два зображення: квартири та елементів інтер’єру часів СРСР.

### 2.3. Авторський задум

У доробку представлено сім матеріалів у художньо-публіцистичному жанрі, а саме – замальовки.

«Трамвай» – подієва замальовка, написана на реальних подіях. Мета – розважити читача. Головною героїнею замальовки є бабуся, яка потрапила у типову ситуацію, що трапляється у транспорті майже кожного дня. Мабуть кожен хоч раз в житті задавався питанням «Куди їдуть бабусі зранку?».

«Пуговка» – подієва замальовка, у якій зображена нетипова ситуація. Це історія із життя, в якій дитина згуртувала зовсім різних людей та привнесла у нудну подорож щось нове.

«Мати» – це проблемна замальовка на соціальну тему. Вона викриває проблему безвідповідального материнства. Головною героїнею є молода дівчина, що халатно відноситься до своїх материнських обов'язків. Вона написана, щоб змусити читача задуматися над проблемами у вихованні дітей.

«Ще одне вісімнадцятиріччя» – замальовка з ознаками фізіологічності, заснована на реальних подіях. Головною метою є викликати у читача позитивні емоції та донести, що старість буває різною. Головне – не старіти душею.

«Таксист Серьожа» – подієва замальовка з ознаками фізіологічності, яку можна віднести до розважальної публіцистики. Головним героєм є «таксист звичайний». Матеріал про те, що іноді, за короткий час, водій вміщає в собі друга, політика, музиканта та універсального експерта. Прочитавши цей матеріал, читач зможе згадати та порівняти типові ситуації, які траплялися під час поїздки в таксі.

«Мирне небо» – проблемна замальовка на актуальну соціальну тему. Висвітлює гостре питання щодо формування думки людей про тебе. Мета замальовки – донести, що не можна судити людину, коли ти не знаєш її життя

та не був на її місці. Навіть сильний чоловік може зламатися під тиском обставин, особливо – на війні.

«Музей дяді Вови» – замальовка з реального життя. Написана, щоб пробудити присмні спогади дитинства. Вона закликає до того, що потрібно цінити сімейне тепло.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баканов Р. П. Масс-медиа глазами газет : Практические рекомендации в помощь начинающему медийному критику : учеб. метод. пособ. / Р. П. Баканов. – Казань : Изд-во Казанского государственного университета, 2008. – 256 с.
2. Владимирова Т. Н. Вопросы классификации художественно-публицистических жанров в науке о журналистике / Т. Н. Владимирова, Р. П. Морозов // Наука и школа. – 2019. – № 5. – С. 11–15.
3. Ворошилов В. В. Журналистика : уч. пособие / В. В. Ворошилов – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2000. – 360 с.
4. Горбачук В. Основы журналистики : уч. пособие / В. Горбачук, И. Зоц, В. Романько – Славянск : СГНИ, 2008. – 108 с.
5. Григорьева Л. М. Биографический очерк в современной российской журнальной периодике : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. фил. наук. [Електронний ресурс] / Григорьева Людмила Михайловна. – Москва, 2010. – 22 с. – Режим доступу : <http://www.mediascope.ru>
6. Грищенко О. Основи теорії журналістської діяльності / О. Грищенко, Г. Кривошеєв, В. Шкляр. – К. : Міжнар. Інститут лінгвістики і права, 2000. – 205 с.
7. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості / В. Здоровега – К. : ПАІС, 2004. – 261 с.
8. Кенжегулова Н. Художественно-публицистические жанры [Електронний ресурс] / Н. Кенжегулова // Массовая коммуникация. – 2014. – Режим доступу : [http://www.unesco.kz/massmedia/pages/4\\_3.htm](http://www.unesco.kz/massmedia/pages/4_3.htm)
9. Ким М. Н. Жанры современной журналистики / М. Н. Ким. – СПб. : Изд-во В. А. Михайлова, 2004. – 336 с.
10. Ким М. Н. Основы творческой деятельности журналиста : для бак. и спец. : учеб. / М. Н. Ким. – СПб. : Питер, 2011. – 400 с.

11. Колесниченко А. В. Практическая журналистика : 15 мастер-классов : учеб. пособ. / А. В. Колесниченко. – М. : Аспект Пресс, 2014. – 112 с.
12. Лісневська А. Мистецтво телевізійного репортажу : навч.-метод. посіб. для студ. з напрямку підготовки «Кіно-, телемистецтво» та «Тележурналістика» / А. Лісневська, Т. Коженівська. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2013. – 190 с.
13. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. Л. Михайлин. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 496 с.
14. Різун В. Нарис з історії та теорії українського журналістикознавства : монографія / В. В. Різун, Т. А. Трачук. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2005. – 232 с.
15. Різун В. Основи журналістики у відповідях та заувагах / В. В. Різун. – К., 2004. – 80 с.
16. Тертычный А. Жанры периодической печати : учеб. пособ. / А. А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 312 с.
17. Хомяков В. И. Художественно-публицистические жанры печатных СМИ : история и современность : учеб. пособ. / В. Хомяков, Е. Андреева. – М. : Изд-во Директ-Медиа, 2017. – 305 с.

## II ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

### 1. Трамвай

Понеділок. Ранок. Трамвай.

Здавалося б, забитий далі нікуди, але на кожній зупинці заходили і заходили люди. Тиша.

Хтось невдоволено зітхав, хтось дрімав.

Раптом почув: «Ану, милок, посунься».

Бабуся. Маленька, волосся сиве з бузковим відтінком, у руках по дві сумки, звісно, з найнеобхіднішим.

Пальто стареньке, а заштопану латку прикриває срібна брошка – вже майже чорна, але з яскравим червоним каменем.

Битим оком вона зразу ж знайшла подружку в кінці трамваю. Як тільки привіталася, їй хтось зателефонував.

«Ой-ой-ой, Господи, думала не добіжу... Алльо, Валя, я їду, передзвоню... Шо, правда? Невже, Василівна? Ой-ой-ой, Господи, добре, не відкладай телехвон далеко, не почуєш же...»

Закінчилася телефона розмова – почалася інша.

«Політика... Молодь... А тобі не заплатили? Знову підвищили? Ой-ой-ой, а як було раніше, а як було добре...»

Аж доки підведені олівчиком зморщені губи раптово не розпливлися у посмішці.

– А куди він їде, трамвай цей? – запитала бабуся.

Пауза.

– Ой, а я навіть не знаю, – не підіймаючи очей, ніби так і потрібно, відповідає жіночка.

І знову тиша. Перша зупинка, друга, і ось – моя. Вийшли майже всі, але не вона. Тепер я згадую сатиричне питання: «Куди ж їдуть бабусі зранку?», але вперше хочеться знайти цілком реальну відповідь.



## 2. Пуговка

Залізнична станція «Дарниця».

Ось і мої сусіди – мама з донькою. Заховали валізи і тихенько стеляться. Дівчинка слухняно допомагає, а мати кожної хвилини примовляє: «Тсс, тихіше, розбудиш всіх...».

Зовсім маленька, щічки рожеві, ніби ціловані. По куточкам губ шматочки шоколаду. Вся в рожевому, а під шиєю великий гудзик, розмальований лаком для нігтів.

Коли мама задрімала, дівчинка залізла маленькими ручками в сумку та спритно витягнула з неї великий мішок цукерок.

– А ви знаєте, в мене сьогодні День народження! – промовила малеча та сіла поруч, – Бери, яка подобається, от моя улюблена, з горіхами, і ось ця з молоком, та і ця біленька теж смачна.

Не встигла я подякувати, як вона пішла до інших пасажирів.

– А в мене День народження, а в мене День народження... – так і лунало, поступово віддаляючись в кінець вагону.

– Увага, увага! Каже Германія! Нам потрібна мама Надя! – закричав хтось раптово.

Чую кроки. Одні метушні, ніби підстрибом, інші – впевнені, спокійні, важкі.

Моя сусідка швидко прокинулась і підскочила.

– Мама Надя, Ви загубили чудо своє! – сказав чоловік, на вигляд років так п'ятдесяти, а за ним малеча визирає.

– От, малеча, як тільки відвернусь, біжить кудись! – бідкається мати.

Дівчинка надула губки і пестливо насупилась.

– Так це не чудо, це пуговка, от вона і губиться! Тепер так її будемо називати! – зі сміхом продовжив незнайомець.

Виявилось, що дівчинка пішла в інший вагон, де і познайомилась з двома чоловіками, які нагодували її кавуном на знак вдячності за цукерки.

До цієї розмови приєдналася жіночка, яка запропонувала малечі пиріжки. А через декілька хвилин наше купе взагалі перетворилося на застілля. Майже весь вагон зібрався зі своїми «подарунками», щоб відсвяткувати День народження Пуговки.

Почесним гостем стала провідниця, яка принесла солодку воду та кусочок шоколадного торта для іменинниці.

Так засиділися, що наші гості ось-ось і прогавили б свою зупинку. Винуватницю свята провели, а настрої пасажирів було забезпечено на весь день.



### 3. Мати

І ось вона – мати. Як той Юлій Цезар, вона встигала все: і колихати дитину, і хильнути пива, тримаючи в одній руці пляшку разом з цигаркою, і розмовляти по телефону. На вигляд років двадцяти, але по голосу значно старша. Пшеничне волосся з темними кінчиками, зібране в недбалий пучок. На щоках яскравий рум'янець, чи то від сонця, чи то від «лимонаду».

Небесні очі виглядали тьмяними, можливо через надто виразний, але не свіжий макіяж.

– Ма, я що, не можу собі дозволити піти на дискотеку? Посидь з малою, не виводь. Я зараз у парку з нею, ще посидимо тут трішки, і я до тебе її завезу.

Звичайна телефонна розмова все більше нагадувала перепалку. Коли почали лаятись по-дорослому, молода мати відійшла від коляски. Назустріч йшла молода компанія. Всі з цигарками.

– Нарешті хоч хтось. Хлопчики та дівчатка, є підкурити? Заспокоїтись треба. Розумієте ж? Тільки швидше, малу саму залишила.

Біжучи назад, дівчина ще довго дякувала молодикам, як за кусок хліба.

– У тебе вона тільки місяць була! Я молода, а тобі робити нічого, сидиш без діла. Хочеш, щоб я з глузду з'їхала від її плачу? Вона мені заважає, не можу нормально відпочити! – продовжила молода мати, намагаючись швидше закурити.

Відчувши на собі погляди відпочиваючих, дівчина сіла та взяла дитинку на руки. Притихла, але ненадовго. Зайнята розмовою, вона і не бачила, як маленька дістала та почала крутити її пиво, сміючись, і врешті-решт розлила його.

– \*\*\*, що ти зробила??!

Швидко підняла пляшку. Видихнула. Розлилося менше половини.

– Пощастило тобі, доця, – тихенько сказала вона та розпливлась у посмішці.

Ще хвилин 10 напруженої розмови. Дитина вже плаче. Та хіба це хвилює її, матір? Тільки дратує. Заважає.

– Та хто ти мені така?! Навіть допомогти не можеш! І як ти маєш совість називати себе матір'ю?

– А ти? – запитав літній чоловік, який весь цей час сидів напроти.





#### 4. Ще одне вісімнадцятиріччя

Рік тому до нашого будинку переїхала бабуся. Незвичайна. Струнка, висока та зовсім не схожа на типових бабусь, до яких ми звикли. Я ніколи не бачила, щоб вона відпочивала на лавочці, в хустці або закутана в шаль. Навпаки. Підбори, капелюхи, плаття... Вона могла бути різною: елегантною, смішною, зухвалою. Сусіди іноді перешіптувалися, мовляв, «дивакувата на свої літа, з себе молодицю корчить».

Подружок в неї не було. Принаймні я чомусь так думала. Ми часто бачилися вечорами. Я поверталася з університету, а вона йшла до театру. Усміхнена, люб'язна. Ніколи не забувала зробити комплімент та побажати гарного вечора.

Сьогодні я так само поверталась додому та зустріла її. Але тепер похмуру та якусь розгублену.

– А я щойно запрошувала дівчаток на маленьке свято... – трохи смішно і дивно було чути, що бабусь вона так ніжно називає «дівчатками», – але на жаль, у всіх багато справ... Мабуть, треба було раніше попередити.

Виявилось, що в неї день народження. Але ніхто не зміг приїхати.

– А мене запрошуйте? – запитала я, – Я б з радістю відсвяткувала з вами.

Піднявшись до її квартири, я відразу ж почула приємний, але нетиповий запах. Ніби ефірні масла або парфуми. Це мене здивувало, бо я звикла, що в моєї бабусі пахне пиріжками та молоком. Я зайшла до великої кімнати. Певно, це була гостинна. Стіни були прикрашені картинами. Але моя увага одразу ж була прикута до тої, яка була найбільшою – її портрет. Виразне рум'яне обличчя, прикрашене «старістю». Пронизливий погляд синіх, як проліски, очей. Тонкі губи, підкреслені червоною помадою. А як детально було намальовано її перлове намисто, яке вона часто крутила в руках!

– Знаєш, я замовила торт. Так не хотілося з ним возитися, пекти. Зате я намалювала пару етюдів озера Чеха. Зараз покажу.

У той вечір вона розповідала мені безліч цікавих історій, читала власні вірші, показувала картини та фото. Так забалакалися, що вже стемніло. Час підпалювати свічки і куштувати торт.

– Так скільки святкуємо? – поцікавилась я.

– Вісімнадцятиріччя. Моє сімдесяте вісімнадцятиріччя.



## 5. Таксист Серьожа

Я – студентка і працюю офіціанткою. Зміни вечірні, тому повертаюся додому після опівночі. Йти пішки страшно, тож часто замовляю таксі. Так і почалося моє знайомство з сумськими таксистами.

Сергій, або як він сам просив себе називати – дядя Серьожа. Його небесно-блакитний «Ланос» я зможу впізнати навіть зараз. Хоча здається, що стільки раз, скільки перефарбовував його власник, навіть молоденькі дівчатка волосся не фарбують. Позналились ми, коли він підвозив мене лютою зимою, напередодні новорічних свят.

– Сідай дорогенька, бо замете, що і не виїдемо!

За кермом сидів пухленький чоловік з довгими вусами. На ньому потерта розстібнута куртка, з якої виднівся светр, що був явно закороткий. Все це ідеально доповнювали спортивні штани та синя кепка. Запах старої машини перебивався яблучною пахучкою, яка не могла відбити сморід щойно скуреної цигарки. Звичайно ж зустріли мене найкращим Шансоном, до якого в дорозі додався живий виступ самого Серьожи. Коли улюблена пісня закінчилась, він вирішив зі мною поговорити. Хоча, скоріше, це був монолог Серьожі.

За 15 хвилин я дізналася майже всю біографію водія. Таксує Серьожа звичайно заради задоволення. Це хобі. Насправді в нього є бізнес, тільки який – не сказав.

За секунду його очі спалахнули червоним, а брови насупились.

– Ось зараз морози закінчатся і подивимось. Все одно ніхто сніг не прибирає, а гроші бюджетні списують. Потеплішає, включать фонтан і з цього списувати будуть.

В політиці Серьожа розбирався краще за всіх. Порівняв всіх президентів, розповів хто на що здатний, та додав ще пару ласкавих. Ця тема його явно рознервувала. Дістав цигарку з пачки, покрутив у руках та і поклав назад.

– Мабуть не можна курити при такій красивій дівчині. Дурень я, в мене така ж росте...

Кажучи ці слова, він перевів свій погляд на маленьку м'яку іграшку, що сиділа поряд – рожевого слоника. Задивився. Суворе обличчя миттєво прикрасила зворушлива посмішка. Ми приїхали. Серьожа вийшов, галантно відкрив переді мною двері та подав руку.

– Біжи додому, а я почекаю тут, поки ти дійдеш. Зараз такий час, що треба бути обережною.

Він застібнув куртку та дістав своїми жовтими пальцями дві цигарки. Одну поклав за вухо, іншу підкурив. Серьожа прослідкував, поки я підіймусь додому і тільки потім, підморгнувши фарами, поїхав.



## 6. Мирне небо

Діма завжди був телепнем. Закінчив школу з трійками, і то насилу.

«Що ж з нього вийде?» – казали, розводячи руками, вчителі. Після одинадцяти класів навіть нікуди не вступив. Працював вантажником – ось, що останнє чули про нього.

Прийшов час зібратися колишнім однокласникам. Хтось із сім'єю прийшов, хтось не зміг, хтось вже давно живе за кордоном. Всі намагались показати себе щасливими, успішними, іншими.

– Хтось знає, Діма прийде чи бізнесом зайнятий, алкаш цей? – з іронією спитала колишня староста.

– А чого алкаш? Я його взагалі не бачила з випуску. – здивувалась її подруга.

– Віра Павлівна ж казала, чи ти прослухала? Валявся під магазином, на безхатченка схожий.

Як і очікувалось, на зустріч з однокласниками Діма не поспішав, але майже під кінець прийшов.

Яким його побачили? З іржавої білої пошарпаної «Волги» вийшов такий же пошарпаний хлопець, мов пияк на виході з корчми. Підбите око, скляний погляд.

– Що ж робить алкоголь з людьми... – лунало з натовпу роззяв.

Діма пройшов поміж усіх. Привітався тільки з вчителькою. Сів у кутку. Так, колись високий, широкоплечий молодик перетворився на сутулого дідуся. Коротко підстрижений, хоча завжди носив довгу зачіску.

– А може він відсидів за щось? – перешіптувалися між собою люди.

Раніше він завжди був охайним, випраним, начищеним. Оцінки погані мав, але за собою слідкував.

– І як не соромно йому сюди приходити? – обурився Валентин, колишній Казанова класу, а нині молодий директор охоронної фірми, яка до речі, перейшла йому від батька у спадок.

– Протверезів спочатку б. Таке враження, що тільки-но прокинувся. Чи ти так завжди виглядаєш?! – і далі наїжджав він.

Діма ж тільки підняв очі. Встав і пішов до виходу.

– Образився чи що? Рано йдеш. На роботу поспішаєш? Так вихідні ж! Та і щось мені підказує, що ти безробітній, – продовжував Валентин.

Діма зупинився. Постояв спиною хвилинку. Повернувся і промовив:

– Ти правий, я щойно з поїзду. Ти правий – не працюю. Ще тиждень буду запивати горе. Так, мені соромно. Соромно, що друга не зміг похоронити по-людськи. Разом з ним, вас, таких правильних, захищали під пулями. Підійми очі! Як часто ти цінував цю тишу? Просте мирне небо над головою?



## 7. Музей дяді Вови

Коли я була маленька, ми з сім'єю часто їздили в гості до мого дяді Вови. Жив він у власному домі, недалеко від міста Суми. Зустрічав нас по-особливому: у правій руці склянка парного молока, у лівій – чарка самогону власного виробництва. Так відразу пригощав і малечу, і дорослих. Без цього до хати не зайдеш.

– Ну, нарешті ви приїхали! Ви ж у своєму місті нічого цікавого не побачите. А в мене навіть у коморі цікавіше!

Здавалося, він завжди був сивим, але борода – чорнява, як вугілля. Такий зосереджений погляд, що мабуть, усі його боялись. Батьків наших повчав, змушував працювати, а малечу любив. В юності працював на будівництві, але невдало впав і став кульгати. За це ми любили його дразнити: шикувалися хороводом та копіювали. Малі були та дурні.

Найбільше мені запам'яталась його хатинка. «Музей» – як ми її називали. Колись він багато подорожував: Литва, Польща, Ізраїль, Франція... І завжди привозив щось додому. Дуже пишався великою стінкою з сервантом у вітальні. Ця шафа була зі справжнього дубу, і, до речі, витвором мистецтва самого дядька. Під запиленим склом красувався старовинний сервіз. Фарфоровий, з позолотою – презент із Латвії. Зверху – самовар, який мимоволі прикрасився тонким павутинням.

Знизу фігурки у вигляді риби. Синя, з витріщеними очима та з сюрпризом. Якщо зняти голову, в середині є маленька пляшка. Пам'ятаю, як ми, занадто допитливі, скуштували. Виявилось – звичайний самогон. Господарю тоді влетіло, вислухував наганяй від мами, опустивши голову та, показово шмигаючи носом, як дитина. А через кілька хвилин вже сміялися всім двором. Пам'ятаю його прокурений сміх. Хриплий, але дуже щирий.

В кутку стояв маленький телевізор з антеною, який показував лише один канал. Під ним грамофон. Всі пластинки дядько беріг на горищі, але на наше

прохання приносив. Їх було десь двісті або навіть більше. Деякі запаковані, а інші не підписані. Такі дядя Вова і ставив, кажучи, що буде сюрприз. Стіни прикрашали плакати з журналів СРСР, картини, а також портрет Людмили Гурченко та Памели Андерсон. Під купою старого одягу була нова, немов учора куплена, швейна машинка «Singer». Раніше дядько сам шив одяг на всю велику родину та навіть продавав іншим. Люди думали, що його сім'я заможна – вдягається за кордоном.

Моїм улюбленим місцем в домі дяді Вови була його кімната. Під столом із купою газет, стояв великий сундук, де було зібрано багато не важливих для дорослих, але дуже цікавих для дітей дрібничок. Інколи навіть засинала в ньому. Хата дяді Вови, як і він сам, наповнена подихом різних епох, країн та спогадів. Скільки я до нього приїжджала, але не передивилась ще і половини його скарбів.





## ВИСНОВКИ

Під час написання кваліфікаційної роботи ми дослідили особливості художньо-публіцистичного жанру «замальовка». Нами була опрацьована наукова література щодо обраної теми та визначено найбільш влучний термін: замальовка – один з художньо-публіцистичних жанрів журналістики, який відрізняється образністю, є невеликим і коротким; завжди трохи інтимним та написаним простою мовою, тому замальовки дуже легко і приємно читати.

Замальовка має елементи репортажу – автор використовує нотатки, цитати або діалоги. Також присутні елементи нарису: ескіз та етюд з натури.

Нами було розглянуто основні види замальовок: портретна, подієва, пейзажна та асоціативна; а також підвиди: конфліктна та безконфліктна.

На сьогодні мас-медіа віддають перевагу інформаційним жанрам. Читацькі інтереси звужуються до новин, сухих фактів та аналітики. Та не дивлячись на це, серед потоку нескінченної інформації, замальовка не втрачає своєї актуальності. Читач має можливість уявити героя, подію, явище та зробити власні висновки.

Обґрунтуванням важливості обраної теми слугує те, що на сьогодні авторська журналістика, та замальовки зокрема, майже не публікуються у ЗМІ. Це було підтверджено аналізом таких видань, як «Ваш Шанс», «Всі Суми Панорама Медіа», «Українська правда» та «Газета по-українськи». У газетах «Ваш Шанс», «Всі Суми Панорама Медіа» та «Українська правда» за чотири місяці 2020 року взагалі не було надруковано жодної замальовки. Найбільше цей жанр зустрічається на шпальтах «Газети по-українськи» та видань, що належать до цього медіа-холдингу: журналу «Країна» та електронній платформі Gazeta.ua. Здебільшого замальовки представлені на авторських сторінках у соціальних мережах, наприклад Facebook.

Вважаємо, що нам вдалося створити оригінальний авторський доробок, що складається із 7 замальовок, який може бути розміщений у соціальних

мережах або авторських колонках інтернет-видань. Основна частина інформаційного доробку написана на соціальну тематику. Головна ідея кожної замальовки полягає у мотивації читача до самоаналізу.

Загальний обсяг друкованих матеріалів становить 0,35 авторського аркуша. До замальовок були підібрані зображення, щоб поліпшити сприйняття матеріалів читачем. Ілюстрації взяті із мережі Інтернет, тому що замальовка, зокрема подієва, не передбачає документальної точності.